

Jak máte rádi vejce?

Proč musí Evropa zakázat bateriové klece

ÚVOD

Již řadu let jsou klecové chovy, z nichž pochází většina vajec, odsuzovány jako kruté. Nyní se naskytla příležitost toto týrání ukončit. Přestože jde o nejoblíbenější systém výroby vajec, je nyní budoucnost bateriového chovu přehodnocována. To vyplývá z návrhu nové směrnice o nosnicích, kterou v březnu 1998 publikovala Evropská komise.

Vláda Spojeného království říká, že chce klecový chov zakázat, avšak čeká na zbytek Evropské unie, až udělá totéž. Nyní Evropská komise zveřejnila návrh nové směrnice o chovu nosnic v klecích – a tento návrh nikde neobsahuje ŽÁDNOU zmínku o zákazu bateriových klecí. Namísto toho se EU snaží klece pouze vylepšit.

(Pozn. Směrnice byla v EU přijata v roce 1999 a mimo jiné stanoví:

- od r. 2003 použít pouze klecí, které mají prostor minim. 550 cm² na slepici, 10 cm krmného korýtka, výšku klece minim. 40 cm na 65 % klece, výška klece nesmí klesnout pod 35 cm, klec musí mít vybavení na zkracování drápů a zákaz výstavby či uvádění poprvé do provozu tohoto typu klecí,

- od r. 2012 zákaz použití klecí jiných než minim. velkých 750 cm² na slepici, s hnízdem, stelivem, hřady 15 cm na slepici, krmné korýtka 12 cm na slepici, vybavení na zkracování drápů.)

Poradní orgán vlády spojeného království, Rada pro welfare (pozn. welfare – pohoda, optimální stav psychický a fyzický) hospodářských zvířat (Farm Animal Welfare Council – FAWC) také zdaleka nedoporučuje nějaké rychlé vyřazení klecí z provozu. Místo toho rada FAWC doporučila mírný nárůst poskytovaného prostoru v klecích a předpokládá, že “vylepšení” jako bidýlka a hnízdní schránky mohou zmírnit týrání.

To však ještě není všechno.

Žádná “vylepšení” nemohou zbavit klec krutosti, která je s ní neoddělitelně spojená. A zdá se, že Evropská komise se nyní vydala stejnou cestou.

V novém průzkumu veřejného mínění, který si objednala nevládní organizace pro ochranu hospodářských zvířat Compassion in World Farming (CIWF /Soucit ve světovém zemědělství/), souhlasilo 89% britské veřejnosti s názorem, že bateriová klec znamená týrání.

Vláda Spojeného království nyní musí jednat a zastavit to. Musí uplatnit svůj vliv v rámci EU a naléhat na neodkladné postupné zrušení bateriového chovu. Potvrzením vlastního závazku k takovému postupnému zrušení by Spojené království mohlo zaujmout vedoucí úlohu v Evropě a naléhat na stanovení jasného časového rozvrhu, který by učinil konec týrání v bateriových klecích v zemích EU (toto se podařilo v roce 1999, pozn.).

Nic menšího, než zákaz bateriových klecí v celé EU nepomůže zlepšit situaci welfare slepic.

BATERIOVÉ KLECE JSOU KRUTÉ

Slepice v klecích trpí. Zavřená na doživotí v kovové kleci a stojící na drátěné podlaze s dalšími čtyřmi ptáky – se slepicí v kleci se zachází doslova jako se strojem pro snášení vajec. Nemožnost pohybu ničí její tělo – její kosti se stávají křehčí a snadno se zlomí. Nemocná, trpící úzkostí a stresem, je udržována při životě, dokud její vysoká úroveň produkce vajec neklesne. Pak je poslána na porážku.

Tímto způsobem je vyráběno 86% našich vajec (v ČR cca 60% vajec), navzdory opakovaným důkazům, že klecový chov je týráním. Nepatrná podlahová plocha přidělená každému opeřenci je 450 cm², tj. méně než jedna stránka papíru A4. Bez jakéhokoli prostoru k pohybu nebo ke hnízdění, bez zeminy na klovaní, hrabání nebo popelení a bez bidýlka na bezpečné hřadování za noci – ptákům je prostě fyzicky bráněno v jejich normálním chování. Přibližně 10 až 70 tisíc nešťastných slepic je nacpáno v hale bez oken a klece jsou nandány na sobě ve dlouhých řadách až v šesti patrech.

Nyní však byly klece na řadu let odsouzeny oficiálními orgány k nahrazení jinými:

Již v roce 1981 doporučoval zemědělský výbor Dolní Sněmovny (The House of Commons Agriculture Committee) pětileté období pro postupné vyřazení klecí z provozu v Evropě. V roce 1986 rada FAWC konstatovala, že ptáci jsou vystaveni chronickému strádání. O rok později Evropský parlament odhlasoval, že klece jsou v rozporu s Dohodou Rady Evropy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely a v roce 1992 a 1996 dospěl Vědecký veterinární výbor Evropské komise (European Commission's Scientific Veterinary Committee) k závěru, že bateriovým klecím “jsou vlastní nepříznivé dopady na welfare slepic”.

Když přední expert v oboru drůbežářství, Dr. Mike Appleby, studoval vědeckou literaturu zabývající se klecovým chovem, dospěl k závěru, že utrpení způsobované tímto způsobem chovu je větší než u jiných osvědčených alternativ.

ZAKÁZANÉ INSTINKTY

Důkazy jsou zdrcující. Jedna studie za druhou potvrzovala, že slepice stejně jako každé jiné živé bytosti, mají své základní potřeby. Hledání potravy, pohyb a protahování, popelení a stavění hnízda jsou přirozené aktivity zdravých slepic, ve kterých jim bateriová klec brání.

Vědci měřili plochu, kterou slepice potřebují pro své jednotlivé pohyby. Až čtvrtina normálních pohybů hlavy je vyloučena z důvodu výšky klecí. K stání je zapotřebí 475 cm², k roztažení křídel 1876 cm². Při výměře 450 cm² je v bateriové kleci velmi závažně omezen JAKÝKOLI normální pohyb. Ani 600 cm², které jsou nyní doporučovány FAWC (a které má být dosaženo během pěti let) není dostatečných k tomu, aby slepice mohla roztáhnout křídla, nemluvě o chůzi, běhu nebo jiných reakcích na podněty.

Snášení vajec do hnízda je další instinktivní potřebou, mající pro slepici zásadní význam. Zamezením této potřeby a blokováním dalších přirozených instinktů vzniká u slepic stres. Projevuje se reakcemi s abnormálním chováním jako popelení "naprázdno". Je totiž normální, že slepice si obaluje své peří prachem, aby se zbavila přebytečného mazu. Není-li žádný prach k dispozici, provádějí i tak slepice v klecích tento pohyb... na základě svého instinktu.

Žádná živá bytost nemůže "vypnout" svoje instinkty. V kleci jsou trvalou příčinou naprostého utrpení.

ZLÁMANÉ KOSTI

Chůze, běh, roztažení křídel a let jsou rovněž zakázány uvězněním v kleci. Avšak bez základního používání nastává slábnutí kostí nazývané jako Cage Layer Fatigue (klecová únava kostí). U slepic, které měly normální přístup k podlaze, byla shledána pevnost kostí o 41% vyšší než u slepic v klecích, protože bez používání kostí ptáků v klecích jednoduše degenerují.

FAKTA O VAJEČNÉM PRŮMYSLU

Ve spojeném království snášejí vejce hejno 33 milionů slepic (v ČR je to 11 mil. ks.) a většina z nich je chována v bateriových klecích. Větší poptávka ze strany spotřebitelů vedla postupně ke zvýšenému používání metody colony housing. Dnes pochází asi 11% vajec z chovu ve volném výběhu a 3% ze stodol a kurníků (v ČR přibližně dohromady 40%). 86% našich vajec je stále ještě produkováno s veškerou krutostí klecových chovů (v ČR cca 60%).

Stejně jako lidé trpí osteoporózou – trpí slepice stejným typem křehkosti kostí. A ta může být smrtelná

Nedávná studie zkoumající slepice chované v klecích zjistila, že více než třetina veškerých úhynů v průběhu cyklu snášení vajec byla způsobena osteoporózou. U mrtvých slepic byly nalezeny zlomeniny kostí ve všech částech jejich těl. Každá slepice měla nejméně jednu frakturu žeber, hrudní kosti (sternum), pažní kosti (humerus), loketní kosti (radius), stehenní kosti (femur) nebo kosti holenní (tibia). Ty, které přežijí, mají kosti často natolik křehké, že nesnesou ani vyjmutí člověkem z klece. Ještě před odesláním na porážku hyne až 30% slepic z důvodů zlomenin kostí.

Nedostatek pohybu je všeobecně uznávanou hlavní příčinou slabosti kostí spolu s nedostatkem minerálních látek v krmivu a také díky obrovské potřebě kalcia na produkci vajec (až 300 vajec na jednu slepici ročně). Nedostatek používání orgánů spolu se stresem přispívá k rozvoji jaterního hemoragického syndromu, kdy dochází u slepic ke smrtelnému protržení jater.

POŠKOZENÉ NOHY

Slepice omezená klecí není schopna si hledat potravu a používat zobák či hrabat svými pařáty. V přirozených podmínkách tráví slepice téměř polovinu denního času hledáním potravy a krmením. Hrabání v zemi udržuje pařáty zdravé. Jestliže je této jednoduché aktivitě zabráněno, pak mohou slepici narůst pařáty příliš dlouhé, zakrnělé nebo obrácené. Mohou dokonce obrůst mříž klece. Protože klece jsou projektovány tak, aby se snížilo nebezpečí poškození vajec, mají tyto mříže určitý sklon, což působí bolestivým tlakem na paty a působí poškození nohy ptáka.

KRMIVOVÉ UTRPENÍ

Dokonce i základní potřeba slepice, tj. přijímat potravu, je v bateriové kleci silně manipulována. Krmivo často obsahuje chemická barviva a je před klece dopravováno pásovým dopravníkem, na který nemohou najednou dosáhnout všechny slepice. Protože jejich přirozeným instinktem je zobat společně, svádí mezi sebou boje o příjem krmiva, a to dále přispívá k jejich utrpení. Život v klecích je zkrátka plný stresu, utrpení a je velice vzdálen přirozenému způsobu života.

HLAVNÍ SYSTÉMY PRODUKCE VAJEC

Bateriový chov

Ustájení – v řadách kovových drátěných klecí, které jsou uspořádány nad sebou až v šesti patrech. Každá klec má rozměry asi 50 x 50 cm, avšak v každé je umístěno až 5 slepic. Přitom slepice má průměrné rozpětí křídel 76 cm.

Podlaha – nakloněná pletivová

Plocha – zákonné minimum je 450 cm² na jednoho ptáka.

Počet slepic – každá hala s klecemi bez oken může pojmout 10 až 70 tisíc slepic.

Nedostatky – tak malá plocha neumožní slepicím ani základní pohyb a přirozené chování. Slepice jsou nejvyšší možnou měrou stresované a fyzicky degenerují. Pouhá skutečnost, že jsou zavřeny v malé kleci, brání většině jejich pokusů o normální chování. Žádné “zlepšení” pokud jde o tvar a vybavení klecí nemůže zmenšit základní týrání, kterým je umístění v kleci.

Chov v halách

Ustájení – slepice jsou chovány ve volných hejnech v halách s vyvýšenými bidýlky nebo plošinami.

Podlaha – obvykle je k dispozici podestýlka (např. hobliny, piliny a sláma)

Plocha – evropské předpisy pro obchodování s vejci povolují maximální hustotu ustájení 25 slepic na jeden m² podlahové plochy (kromě bidýlek pro ptáky). Pro každého ptáka by mělo být k dispozici minimálně 15 cm bidýlka. Tato pravidla jsou ovšem navržena s cílem standardizovat podmínky pro uvádění vajec na trh a nikoli z důvodu péče o welfare slepic.

Systém na hluboké podestýlce

Ustájení – opět v halách, ptáci tráví svůj čas na podestýlce a bidýlka obvykle nejsou k dispozici.

Podlaha – část podlahové plochy je většinou pokryta stelivem, úsek okolo pásu nebo propadliště na výkaly je roštový nebo pletivový.

Plocha – maximální hustota ustájení povolená evropskou legislativou o obchodování s vejci je 7 ptáků na m². Pro každou slepici je tedy k dispozici 1425 cm².

Systém s volným výběhem

Ustájení – slepice ve volném výběhu jsou často chovány v kurnících nebo halách s hlubokou podestýlkou, ale přes den mají přístup ven. Mohou být rovněž ustájeny v malých skupinách v mobilních kurnících.

Plocha – současné předpisy EU pro obchodování s vejci povolují 1000 slepic na ha venkovního výběhu. Slepice musí mít ve dne neustálý přístup k výběhu, který “je převážně pokryt vegetací”.

EXISTUJÍ ALTERNATIVY

Volné umístění hejn jako je systém chovu v halách s bidýlky, systém na hluboké podestýlce nebo systém volných výběhů znamená životaschopnou a příznivější alternativu klecového chovu. Ve halovém systému mají slepice k dispozici bidýlka nad zemí. V systému na hluboké podestýlce mají k dispozici část plochy pokryté stelivem a vyvýšené části podlahy roštové nebo pletivové. V chovu s volným výběhem mohou být slepice chovány v halách nebo malých mobilních kurnících, ale mají volný přístup ven během dne.

V minulosti drůbežářský průmysl hájil bateriové klece tím, že tento systém ustájení omezuje agresivitu, která může poškozovat slepice ve všech typech ustájení. Zpráva FAWC (1997) podporuje názor, že bateriové klece do jisté míry slepice chrání, zejména když odpovědí drůbežářského průmyslu na agresivitu slepic bylo krácení zobáků ptáků. Krácení znamená upálení části zobáku rozžhavenou čepelí, aby se zabránilo agresivnímu klovaní do ostatních slepic. Není to však nic jiného, než rychlé řešení vymyšlené průmyslem, aby se proti příčinám agresivity nemuselo nic podnikat.

Pravdou je, že současné metody produkce vajec agresivitu ptáků vlastně podporují. Při zlepšení podmínek chovu není třeba krátit zobáky a neexistují žádné omluvy pro chov slepic v klecích.

OTÁZKA AGRESE – POCHYBNÝ ARGUMENT

Předsedovi FAWC, siru Colinu Speddingovi je připisován výrok “když se zasazujete za větší svobodu, pak jste konfrontováni s některými z těchto hrozných způsobů chování” – “slepice nereagují na naprostou svobodu lépe než lidé”. Důkazy však hovoří o něčem jiném. Jestliže se slepicím poskytne svoboda, aby se jejich chování projevilo normálně, vede to ke snížení agresivity.

V roce 1996 Vědecký veterinární výbor Evropské komise uvedl, že kanibalismus je “**nejhorší tehdy, kdy je kombinováno velké hejno s vysokou hustotou ustájení**”. **Jinými slovy – když je někde příliš mnoho ptáků na jednom místě ve stejném čase!**

Už pouhá existence bateriového systému chovu vede k tendencím k přehušťování i v alternativních systémech. Mnoho zemědělských podniků nyní chová tisíce slepic v jednom jediném chovném hejnu s marnými pokusy finančně konkurovat klecovým chovům. Jedině zákaz klecí by snížil tlak na zemědělce směřující nyní k chovu velkých hejn a otevřel by cestu k dalekosáhlým zlepšením v péči o welfare zvířat ve všech ostatních systémech chovů.

Výzkumy například prokázaly, že vyklovávání peří je horší tam, kde slepice nemohou klovat do země a popelit se. Bylo zjištěno, že pouhé poskytnutí podestýlky a bidýlek vedlo ke 2,5 násobnému snížení agresivity než v případech chovů bez těchto základních potřeb. Dokonce FAWC doporučila v roce 1991, že každé slepici by mělo být poskytnuto nejméně 18 cm bidýlka. Avšak stále nejsou ve všech systémech chovu ani tyto základní potřeby zvířat zajišťovány.

Ve volném výběhu mají slepice k dispozici více prostoru venku, jsou však stále chovány v příliš velkých hejnech. **Je známo, že slepice dokáží vytvořit stabilní sociální systém ve skupinách do 96 jedinců. Je-li počet vyšší, systém se hroutí a ptáci se více bojí. Jednoduchý chov slepic v malých skupinách by jim pomohl zorganizovat svou sociální hierarchii a v takových chovech by bylo daleko méně stresu a menší pravděpodobnost agresivity.**

Při lepším řízení chovu – tj. udržováním chovů v menších skupinách s nižší hustotou ustájení a poskytnutím základních potřeb pro welfare zvířat – je jasné, že v systémech chovu v halách, na hluboké podestýlce a ve volných výbězích lze úspěšně problém agresivity řešit. Místo používání tohoto argumentu jako omluvy chovu v klecích, musí zemědělci zvýšit standardy tak, aby mohli vyřešit skutečné příčiny agresivity a starat se o základní životní potřeby slepic. Alternativní systémy mohou být zlepšovány, což pro systém klecového chovu neplatí. Týrání slepic v děsivém uvěznění v malém prostoru je neodmyslitelnou charakteristikou klecí.

Jestliže Evropská unie nyní provádí revizi systému chovu v klecích, pak existuje jedinečná příležitost prosadit zákaz týrání v klecích v celé EU. Pro odpovědné osoby je často snadnější zavírat oči před utrpením než požadovat po průmyslu, aby provedl příslušné změny.

Ve svém návrhu nové směrnice o klecovém chovu slepic Evropská komise doposud nečiní žádnou zmínku o zákazu klecí. (Pozn. Směrnice již byla v EU přijata, viz. pozn. nahoře).

Žádné množství “průběžných zlepšení nezmění podstatu klecí – být příčinou utrpení. Teprve zákaz klecí otevře cestu alternativním systémům – chovu ve volném výběhu, na hluboké podestýlce nebo v halách pro plné využití jejich potenciálu pro welfare zvířat.

Vejsce z klecových chovů znamenají utrpení a nekalou soutěž, které systémy chovu založené na welfare zvířat nemohou čelit. Jedině zákaz klecí nám může přinést “laskavější” vejce.

Evropská unie musí zakázat chov v bateriových klecích.

Bateriová klec “je sama o sobě ohromným nepříznivým dopadem pro welfare slepic”.

Vědecký veterinární výbor Evropské komise (European Commission’s Scientific Veterinary Committee)

CÍLE KAMPANĚ CIWF

Mezinárodní organizace pro ochranu hospodářských zvířat Compassion in World Farming (Soucit ve světovém zemědělství) vede kampaň za bezodkladný zákaz klecového chovu v celé Evropské unii a zároveň za dosažení souběžného zvýšení welfare standardů v alternativních systémech.

Co můžete udělat vy?

- Psát v České republice: ministru zemědělství na adresu Ing. Jan Fencel, ministr zemědělství ČR, Těšnov 17, 117 05 Praha 1. Žádejte ho, aby naléhal na prosazení zákazu klecí.
- Dále psát na:
zemědělský výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1
zemědělský výbor Senátu Parlamentu ČR, Valdštejnské náměstí 4, 118 11 Praha 1.
- Požadovat poctivé označování výrobků. (V posledním celostátním výzkumu veřejného mínění ve Velké Británii si více než třetina dotazovaných myslila, že vejce označená jako “čerstvá vejce” pochází z chovu slepic ve volném výběhu. Ve skutečnosti pochází z týrání v klecích. Průzkum ukázal, že 88% spotřebitelů chce vědět, odkud vejce pocházejí. Tito souhlasili, že by označování mělo být srozumitelné a obsahující informaci: “vejce od slepic v klecích”). Nejsou-li takto řádně označovány vejce v obchodě kde nakupujete, promluvte si s vedoucím obchodu. Ptejte se, která z prodávaných vajec jsou z klecového chovu a řekněte mu, aby je označil jako “vejce od slepic v klecích”.
- Při nákupu dávejte přednost vejším pocházejícím z volných chovů, z chovů na hluboké podestýlce nebo z chovů ve stodolách (s bidýlky), před vejci pocházejícími z klecových chovů.
- Žádejte po vašem supermarketu, aby upřednostňoval vejce produkovaná šetrnějšími způsoby.

Překlad: SPOLEČNOST PRO ZVÍŘATA – ZO ČSOP

POB 121, 147 21 Praha 4

tel: 02/41 43 34 25

e.mail: s.pro.zvirata@ecn.cz

www.spolecnostprozvirata.cz